

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 15.

Lýsingaprisur fyri peltregul: 30 oy, á forstúni,
20 oy, á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 15. apríl 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsum, brevvarnastøðum
og skrivstovum. Telf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11-5. Telf. 114.

Vinduer, Døre og Lister.
Godt og billigt Arbejde.
Hugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

I SIDSTE NR. omtalte vi i korte Rids Ungdomsskolen og dens Betydning for vort Samfund. Man ved, at blandt Ungdomsskolens Elever har der været fra helt unge Drenge til helt voksne Mænd, og efter hvad vi har erfaret, skal denne Aarsag danne et Slags Grundlag for, at man fra snæversynede Kredse forsøger at bræmme Skolens Tilgang og dermed give Stødet til dens Ophævelse. —

Naa, det er noget om det, at det ikke udelukkende er 14—16 Aars Drenge, der søger Skolen, men man kan dog ikke komme udenom, at der, baade blandt Mennesker under 14 Aar og over 16, har vist sig at være Tendenser til Stede, der har kunnet ført disse ind paa Afveje, om de ikke udenfor det daglige Arbejde kunde søge Steder, der ikke alene sysselsatte deres Tankeevne, men ogsaa deres Virkelyst.

Her er vi netop inde paa det Punkt, der danner hele Grundlaget for Ungdomsskolens Oprettelse, og man skulde dog tro, at en saadan Skole, som Ungdomsskolen, netop havde en Mission her i vor By, der — desværre — ikke udelukkende bestaar af smaa idylliske Huse — men ogsaa efter Byens Størrelse har et ikke uanseligt Antal skumle Kroge og Do-Stuer.

Derfor kan man ikke tillægge en Ungdomsskole Betydning nok, ikke alene for den opvoksende Slægt, men ogsaa for de ældre, der paa den Maade kan skaanes for de diverse Ubehageligheder, der altid vil følge i den Ungdoms Kolvand, der har Hang til at skaffe sig selv Adspredelse af mere og mindre tvivlsom Art, dels ude paa Gaden om Aftenen eller sidde inde paa Krostuer med Flasker og Glas. Overfor den Slags Adspredelse, der paa Krostuer kan optage Ungdommen, stiller Hjemmene sig nogenlunde ens. Et Bevis herfor har man i den i Fjor til Byraadet indsendte Skrivelse, hvor man fraraadede Byraadet at fremme Café-Bevægelsen.

Det er en Kendsgerning, at Byraadet ikke har stillet sig forstaaende overfor den opret-

tede Ungdomsskole. Det kan godt være, at Ordet »forstaaende« ikke akkurat dækker Begrebet, og man skal maaske indskrænke sig til at sige, at Byraadet ikke har været overmaade hensynsfuldt overfor Skolen — vel snarere det modsatte.

Som Bevis herfor tjener, at Ungdomsskolens Elever en Gang i Vinter indsendte et Andragende til Byraadet, hvor man anmodede dette om at søge tilvejebragt større og rummeligere Lokaler, da de f. T. benyttede Stuer i Kommuneskolen var for smaa, ja saa smaa, at man ikke kunde faa færdigbehandlet forskellige Genstande, som fremstilledes paa Skolen.

Byraadet har vist Andragerne det Hensyn, ikke at værdige dem et Svar paa Andragendet. Det eneste, der skal være sivet ud fra Byraadet, er, at man vil stille sig »forstaaende« og gaa med til at nedskære Elevantallet saa meget, at der kan blive rigelig Plads til at holde Ungdomsskole i Kommuneskolens Lokaler. Er denne Passus rigtig, saa kan Benævnelsen »forstaaende« eller Hensynsfuldhed ikke anvendes overfor Byraadet. Saa snæversynet havde man dog ikke tænkt, at et Byraad — selv af det nuværende Kaliber — kunde være.

Der høres endnu intet om, at man fra Byraadets Side har tænkt paa at forbedre Ungdomsskolens Existensmuligheder, ved at skaffe større Plads o. s. v., men derimod skal man fastsætte en Aldersgrænse, der kan være selvvirkende til Forhindring af altfor megen Tilgang af Mennesker, der vil anvende deres Aftentimer til Gavn for sig selv og andre.

Efter at sidste Nr. af nærværende Blad var udkommet, blev vi stillet overfor Spørgsmaalet:

Er der indenfor det nuværende Byraad et overvejende Flertal, der er bekymrede for, at Opretholdelsen og Udvidelsen af Ungdomsskolen skal bevirke en altfor stor Nedgang i Kroens Besøg, og dermed mindre Afsetning for Krovæerten?

Vi lader Spørgsmaalet gaa videre, da det ikke er helt uberegtiget, efter at Red. Poul Nielsen i sidste Nr. af »Dimmal« henleder Læsernes Opmærksomhed paa en bestemt omforandret og moderniseret Skænkstue.

Tendensen viser unægteligt i den Retning, at ovenfor stillede Spørgsmaal kan have sin Berettigelse.

Den engelske Arbejderpresses Udvidelse.

Af Redaktør Egon Wertheimer, London.

London i Marts.

Efter maanedlange Forhandlinger er der i London dannet et nyt Selskab med Navnet »The Daily Herald (1929) Limited«, som skal starte det officielle Organ for den britiske Arbejderbevægelse paa et nyt finansielt og teknisk organisatorisk Grundlag. Det nye Foretagendes særlige Karakterer er et stort Eksperiment, som er af megen Betydning for hele den socialistiske Arbejderbevægelse.

I Modsetning til de fleste europæiske Lande med en stærk socialistisk Arbejderbevægelse ejer Storbritannien kun et eneste Blad for Arbejderklassen. Da »Daily Herald« desuden kun udkommer paa Hverdage, saa finder Partiets officielle Politik set intet Udtryk om Søndagen. Først Fagforeningernes fornylig stedfornede Overtagelse af »Reynolds Illustrated News« har givet Arbejderbevægelsen et Talerør om Søndagen. Det er dog ikke blevet noget rigtigt socialistisk Blad.

»Daily Herald« selv, grundlagt af George Lansbury som et ganske uofficielt Kampblad, har haft en bevæget og omskiftelig Skæbne. Først i Aaret 1923 gik det fuldstændig over i Labour Partys og Fagforeningernes Besiddelse, og de overtog dermed det fulde finansielle og politiske Ansvar for Bladet. Senere er der fulgt en yderligere Ændring, da Flertallet af Aktierne og dermed den politiske Kontrol gik over til Fagbevægelsen, idet Arbejderpartiet ikke saa sig i Stand til at yde sin Andel i de nødvendige Tilskud. Haand i Haand med denne Forvandling af det finansielle Grundlag gik i de sidste Aar en Ændring i Bladets politiske Holdning. Mere og mere blev »Daily Herald«, i Særdeleshed siden William Mellors og William Stevens Overtagelse af Redaktionen, et Udtryk for Partiets og Fagbevægelsens officielle Politik.

Trods det, at »Daily Herald« formaaede at naa et Oplag paa 300,000 Eksemplarer, forblev Avisen temmelig passiv. Forsøg paa at give Foretagendet større Betydning strandede af Mangel paa Midler. Det blev stadig tydeligere, at »Daily Herald« i sin nuværende Form aldrig vilde finde Kapital, der kunde muliggøre en Udbygning til et moderne Dagblad.

Ligeledes blev Misforholdet mellem »Daily Herald«s Oplag og det stigende Antal socialistiske Vælgere fra Aar til Aar mere synligt. Saa rejste Tanken sig om ad anden Vej at udbygge Bladet til et stort med kapitalistiske Aviser konkurrencedygtigt Organ og komplettere Londonudgaven med en i Nordengland udkommende Provinsudgave. Den nærliggende Vej til Reorganiseringen ved egen Kraft havde i Følge de særlige Forhold i England vist sig urenkommelig. Man behøvede ikke mindre end en Million Pond Sterling (over 18 Millioner Kroner) og kunde aldrig haabe paa at rejse denne Sum blandt egne Tilhængere.

Da kom en stor Koncerns Tilbud, som stillede en Udvidning i denne Retning i Udsigt, og man besluttede sig til det usædvanlige Skridt, i Samarbejde med et kapitalistisk Foretagende »Odham Press«, at skabe det teknisk-organisatoriske Grundlag, som i det kommende Foraar skal forvandle »Daily Herald« til Verdens største socialistiske Avis.

Paa den finansielle Side omformes »Daily Herald« saaledes: Bladets hidtidige Ejere, det britiske Fagforbund, indtræder som Medindehaver i Odhams nystartede Selskab. Den anden Indehaver er »Odhams Press Limited«, en af de største engelske Bladkoncerner. Odhams har hidtil ejet det vidt udbredte Søndagsblad »People«, Tidsskriftet »John Bull« med dets Millionoplag og en Række illustrerede Blade og Fagblade af politisk Karakter. Odhams Overtagelse af »Daily Herald« stiller ikke blot hele Koncernens tekniske Apparat til Raadighed for »Daily Herald«, men skaffer det frem for alt Tilgang af Inserater og Annoncer, som Bladet hidtil ikke har kunnet faa. Odhams skaffer »Daily Herald« under rent kapitalistiske Synspunkter det Grundlag, hvorpaa det kan udbygge sin redaktionelle Del i den store populære Londonerpresses Aand som »Daily Mail« og »Daily Express«.

Denne Transaktion er muliggjort derved, at Odhams har erklæret sig beredt til at garantere Redaktionen politiske Uafhængighed. Den afsluttede Kontrakt sikrer denne Uafhængighed til alle Sider og for alle Tider.

»Daily Herald«s Politik vil som før støtte sig til den af Arbejderpartiet og Organisationerne fulgte Linie. Skønt Fagbevægelsen i det nye Selskab kun ejer 40 Procent af Aktierne mod 51 Procent i Odhams Hænder, er der sørget for, at Arbejderbevægelsens Repræsentanter i Ledelsen af det nye Selskab i politisk Henseende har den afgørende Stemme. Dette er et Mærkepunkt i Pressens Historie.

Saa interessant denne finansielle Side af Omdannelsen er, saa er dog de journalistiske Fremtidsplaner, som knytter sig til denne Omformning, endnu vigtigere.

De forende Fagforeningsmænds Hensigt er at skabe en Avis med et Millionoplag, som i enhver Henseende er konkurrencedygtig med den kapitalistiske Presse. Det vil i første Række appellere til den store Masse af Avislæsere, som i Avisen fortrinsvis søger Underholdning, Nyheder og Oplysning. Fremstillingen af politiske Begivenheder vil være mindre direkte socialistiske, men vil mere indirekte opdrage til Socialismen.

Med dette Formaal for Øje vil Bladledmaterialet komme til at indtage en stor Plads. Sportsefterretningen vil blive udvidet. Det vil paa samme Maade som mange kapitalistiske Blade holde Læserne lykkesforaktende.

Vi staar her foran et alvorligt

Problem, som Alverdens socialistiske Presse, der overalt man konkurrerer med den kapitalistiske, befinder sig overfor. Ogsaa det øvrige Europa's Partipresse har i de sidste Aar i Følge en bestemt Udvikling set sig nødsaget til at gaa bort fra sin hidtil anvendte Form, trænge det politiske tilbage og lade Nyhedsstoffet og Sportsreferaterne faa større Plads. De er gaaet saa vidt heri, at Partibevægelsens gamle Pionerer vilde blive forakrækkede, hvis de fik et Partiblad af i Dag i Haanden.

Det Eksperiment, som i det kommende Foraar, naar det nye »Daily Herald« skal udkomme, vil udspile sig for vore Øjne, fortjener den aller største Interesse fra den internationale socialistiske Bevægelse, fordi der her bliver gjort et Forsøg paa at føre denne Udvikling logisk til Ende og slaar den kapitalistiske Presse paa dens mest grundlæggende Omraade.

Innan- og uttan-býggja vegir.

Harri blaðstjóri! Tað er skjótt langt síðan, at eg varð varðugur við, at umframt tað at ikki allir íbyggjarar í Havn lást at víðra okkara besta vin náttúruna, so ger býarstjórn ikki ovnið á, tá ið lögir kundi verið til at rætta eitt síndur á henda hátt.

Tað eru mong ár liðin, síðani Skansavegurin var lagdur. Hann var tí eisini í longri tíð hin einasti líftavegur, ið Havnin átti. Fólk var fegið um henda vegg — og nógv vóru tey, ið nýttu hann. Ungri og eldri spákaðu eftir Skansavegnum bæði tíðliga og seint, gleddust yvir náttúruna og sugu rákan av sjónum. Ella tey kundu seta seg niður, á sumri, lýðandi at fuglaljóðinum bæði úr fjørini og á træðum, á vetri liðandi á landsunningsins bárbrot, ið beifandi og fróðandi stenddi til landi.

Men tíðin rann, og nýggjan sið í Føroyum mangir tóku, so kváð skaldið við sorg á sinni. Men eins og tað í tí fori, sum skaldið sipar til, so er eisini á annan hátt. Og her er tað, at býarstjórn ikki hevur verið varug við, í góðari tíð, at vart um tey mest yndaðu pláss við ella í okkara høvuðstaði, og nort um tann ans, ið borgarar og borgarinnur hava til hin uttan-hýsivakurleikan. Onkur vil kanska halda, at nú á døgum er so mangt, sum kann samla fólk, ja, tað kann verða nakað í tí, men av teirri orsök skuldi tað verið ónýtt at starvast so, at tað kann elva til spjóðingar.

Tað var nú Skansavegurin. Hann var langa tíð einasti og mest nýtti gonguvegur, jú salt er tað: Hoyviksvegurin var einaferð so nógv nýttur, at ikki var gott at siga, hvør teirra átti fyrminin hjá fólkið, ið vildi koma sær burtur frá húsum eina løtu og verða saman við náttúruni. Vit hava fingið aðrar vegir, sum — ja, eg vil ikki gera nokrum órett og siga av nýfkinskapi — vóru nógv nýttir í fyrstuni. Men sum frá leið, so leitaðu fólk sær aftur á teir gomlu, kendu vegirnar, har tað altíð var so hugna-